

umljivih vzrokov stalo že dolgo ob strani. ie zavzelo zdaj svoje čisto določeno stališče... No to ni čudno. kampanja je bila res »vehementna«, in letaki res ganljivi.

Še ni konec znamenj! »Učitelj« (glej datum zgoraj v »Jutru«) piše o klubu priseljenih učiteljev (ki je doslej samo šele predlagan!), kakor da bo razgledal UJU, čeprav bi zastopal samo čisto specialne potrebe že vnaprej natančno ograjene skupine učiteljstva, potrebe, ki absolutno ne tičejo stanovske politike: v isti sadi na pozabi, da ie že nekaj mesecev živahno — po možnosti vsaj — na delu »Klub učiteljev SDS« — močno navzkriž...

Smo že zaigrali, nepobitno so to dokazale volitve v upravni svet Učiteljske tiskarne. Vseh nas ie 142: od teh ie 123 glasov razsodnih in značajnih — vsi drugi...

Kulturni pionirji.

(Javen odgovor na javno vprašanje.)

G. Gangl ie iztrgal tri stavke iz moje razprave o našem gospodarstvu, ki naj bi bili »kruta in pavšalna obsodba in splošna kleveta našega učiteljstva« ter zahteva za te stavke »javen in točen odgovor z imeni in dejstvi«.

Mene veseli da ie debata, da se krešajo nazorj, saj to znači ie zdravje. Žalibog pa izvele, da gre še za nekaj drugega in ne le za stvar.)

Čemu pa pravzaprav tako ogorčenje? — Svojo razpravo sem zaključil s pozivom, da postanimo res kulturni pionirji narodovi češ, da se nas ta visoki naziv danes le po nemarnem drži. — To ie tisti strašni greh!

Lahko bi prav komodno odgovorili po istem receptu s proticitatj npr.:... »Naiprej doba nemškutarskih ter potem doba strankarskih bojev imata na vesti preminogo (podčrtal jaz!) nezvestobe v narodnem in stanovskem oziru v vrstah slov. učiteljstva.« (Gangl v ljublj. številkj »Učit. Tov.« z dne 7. januarja 1920). Ali pa... »Dobro vem, če pa de danes sedanj režim, pa imamo jutri mi antideklarašj tako večino.« (Jelenc v »Jutru« z dne 18. junija 1926.) In bi bila stvar v redu, če tudi so i te trditve »splošne in z nobenim konkretnim dokazom utemeljene.« Vendar pa hočem malo globlje, ker mi ni prav nič za patos.

Kdo pa ie »kulturni pionir narodov«? In še prei kdo ie »narod«? Dvoje vrst ga ie: tisti mali izkoriščani, v temi tavaioči, a luči in kruha željni (tudi učitelj ie njegov drobec!) in tisti »narod«, ki vse te »dobrine« v posebnem razmerju deli, 95% in 5%. V vsaki vasi ie to razmerje, ie v mestu in ie v deželi in v državi. Je danes in ie bilo vedno, odkar se nas zgodovina spominja. Kateri ie pravi narod? Zame 95%tni. Na kateri strani ie bil doslej učitelj? Na strani 95%? Ni bil!

Na strani katerega smo bili vedno? Posebno v novejšem času, v dobi strankarskih bojev t. i. od devetdesetih let do danes? Vedno na eni strani. Hote ali ne hote vede ali ne vede — dejstvo ie, da smo bili. In posledice tega so bile vidne ves čas in so vidne še danes. Narod ni bil nikdar z nami in tudi danes smo izolirani napram njemu, če tudi živimo v njegovi sredi.

Kdo ie kulturni pionir narodov? Menda ie tisti, ki ie ž njim, ki razume njegove težnje in ie njegov organizator in vodnik v boju za njegove pravice. In to ne ie z besedo, ampak z dejanji. Smo li bili kdaj to. Smo to danes? — Za kulturno delo ie na tudi potreben kulturni program. Smo li kdaj imeli kulturni program in ali smo ga tudi izvajali?! Smo li delali letne kulturne proračune in ali smo se jih držali? Ne! Zato tudi nismo kulturni pionirji, ampak kvečjemu kulturni — teoretiki!

S tem bi bil odgovor podan: ni mi pa za odgovor radi odgovora, ampak za nekaj več! Ni moi namen, da bi »natoiceval« in »klevetal« in tega namena tudi nisem imel v tisti merljorni razpravi. Konstatiral sem ie dejstvo brez vsakega zlobnega namena in ie ta bila tista konstatacija nekoliko krepka ie bila to ie radi tega, da bi tudi res zalegla. Poleg dejstev sem na tudi navedel vzroke in nasvet sanacije, obširneje seveda ie v kolikor so sa specialna tikali vprašanja, ki sem ga sa obravnaval.

Nismo kulturni pionirji narodovi, ker nam manikaio pogoj za to. Če hočemo biti res kulturni pionirji narodovi, moramo naiprej vendar narod poznati, razumeti moramo njegov socialni položaj.

Zaklenjena nam ie hiša očetova, ogromen delež so zavalili pred njena vrata in še, če tega prevališ, ne prideš vanjo, kdor si kakor sem jaz.

Kaj hočemo?! Jaz sem se vdal.

Zdaj čakam samo še enega. Kdaj vstane še zadnje znamenje in nam oznani: U. T. ima 123 zvestih in ne rabi nikogar več. Ne apelira in ne reflektira več na nas, da bi kupovali pri njej. Sploh ne prodaja več — nam, ki nismo ne razsodni in ne značajni.

Za ta čas pa, dokler tega znamenja ni predlagam, da se pri naših društvihi sklepa o korakih, ki ih ie storiti pri upravnem odboru Učit. tiskarne, da se razveljavi določba sklenjena na zadnjem občnem zboru U. T. zadevaioča zvišanja članskega deleža ter onemogočanje prostega vstopa v zadrugo, ki nosi naše ime.

Kajti — ie v tem znamenju boš zme-gal!

E. Tiran.

Da res postanemo učitelji ljudstva moramo imeti prei jasen vpogled v gibalna gibanja današnje družbe, katere ogromni del ie narod in poznati vzroke tega valovanja. Šele tedaj nam bodo tudi jasni smotri tega valovanja in bo naše delo tudi res smotreno. Današnje stanje, njegove vzroke in njegovo rešitev pa spoznamo ie potom socialnega spoznanja.

Imamo li to spoznanje smo ga imeli kdaj? Ne nismo ga imeli in tudi danes ga nimamo. Kako tudi! Šola ga nam ni dala, mi sami si ga na tudi nismo prisvojili. To spoznanje pa ie za vsak višji poklic nužno potrebno, ie naravnost strokovna priprava za javno delo na strani naroda, kjer ie naše mesto. Kako moramo biti kulturni pionirji, če nam manikaio pogoj za to!

Doslej smo delali ravno narobe, dali smo si sami laskavi naslov kulturnih pionirjev (ali pa se ie kdo groho ž njim pošalj na naš račun!) in smo se po tem ravnali. Ravno narobe kakor da bi ne poznali resnice, da ie podlaga praktičnemu delu teoretični študij, da mora priti prei samoizobrazba in šele potem delo!

Nočem in ne morem trditi, da se ni nič delalo; to bi bila res kleveta. Nasprotno, neovrgljiva resnica ie da ga ni stanu med intelektualci, ki bi toliko in tako požrtvovalno delali in še dela kakor učitelj. Toda to delo ni bilo organizirano, ni bilo sistematično in predvsem ni bilo naše in ni zato tudi moglo postati narodovo. Radi tega tudi ni čudno, da niso korakali uspehi vstrie z napori. Neblagoslovljeno ie bilo to delo; tuja učenost, ki smo jo sejali med narod in ta tuja učenost ni poglala sadu. Zato tudi ne more biti samozadovoljstva nad našim delom temveč ie žalost in gnev. Ne, nismo bili kulturni pionirji!

Kulturni pionirji?! Imamo tudi organizacijo »kulturnih pionirjev«. Sredstvo, ki naj bi nadomestilo tisto, kar nam šolska izobrazba ni dala, sredstvo potom katerega naj bi res nastali kulturni pionirji. Pomoček, ki naj bi ustvaril vse pogoje za uspešno socialno t. i. kulturno in gospodarsko-politično delo svojih članov. Roko na srce — kako ie v tej organizaciji? Je-li ta stavba res taka, da jo lahko s ponosom nazivamo »vzgojiteljico kulturnih pionirjev«? Roko na srce!

Tista dva citata točno karakterizirata kaj smo, da smo ne samostojni.

(G. Jelenc nam poklanja tudi — ne značajnost. Prepušcam oboževateljem g. Jelencu, da s to čestitko opraviio po svoji vesti. Ogronne večine ni mogel z njo zadeti. V kolikor pa ie ie unravljena — in g. Jelenc bo to že dobro sam vedel! — pa ie ie hujna posledica — kriv-e vzgoje. S to obdolžitvijo si ie g. Jelenc sam zapisal najvernejšo oceno svojega dela). Saj tudi... (str. 4.) drugače biti ne more! Kako bomo samostojni, ko pa ne poznamo samostojnosti! Te pa nimamo, ker nam manjka znanstveni upogled v sestav človeške družbe v kateri živimo. Že večkrat so bile te hibe ugotovljene in z dobrim namenom. Gotovo se ie čutila v organizaciji vedno potreba po odpravi teh nedostatkov, potreba po pravi izobrazbi, toda nikdar ni prišlo do izvedbe. Ni prišlo, ker ni bilo volje in moči za to. Kie ie bila krivda? Ravno v nepoimova-nju pravega bistva kulturnih pionirjev!

G. Gangl zahteva konkretne dokaze, imena in dejstva. Mislim, da ie prvih in

zadnjih dovoli imen pa ne morem vseh posebei našeti. Tudi ih sam ni našel, ko ie napisal zgorj citirano ugotovitev. Ustreže mu pa lahko g. Jelenc, ki ie v svoji ugotovitvi krajevno, časovno in vzročno natančen.

Jaz morem le reči, da nas ie mnogo, ki se ne prištevamo iz raznih vzrokov h kulturnim pionirjem dve tretini po officialni ugotovitvi. Je pa v nas vseh resna

Poslano.

Gospod urednik, blagovolite sprejeti v svoj list sledeče vrstice!

Dobil sem anonimno mislo, ki ie po vsebini podobno dasj boli sirovo dopisu iz Novega mesta v »Jutru« z dne 26. pr. m. Ugotavljam naiprej da način zaplotniškega boja ni časten za učiteljstvo, oziroma za one, ki morebiti nastopajo po njegovih informacijah. Imate svoj stanovski list, svoja društva imate, dvakrat na teden odprta vrata pri prosvetnem oddelku; tu povejte naravnost kaj bi radi a ne, da se zatekate k anonimnim napadom na svoje tovariše in mene. In sedaj k stvari!

Novomeška učiteljska »afeta« ima dva izvira: unokojitev gospoda nadzor-nika Matka in kar ie s tem v zvezi ter tožbo Koželi-Menard.

Glede Matkove unokojitve izjavljam, kar sem že večkrat storil, da ie nsem zakrivil, nasprotno sem io skušal popraviti, oziroma spraviti v pravi tir, a ne morem za to, če nisem uspel. Z imenovanjem gospoda Pirnata za Matkovega naslednika ie bila izrazniena služba šolskega upravitelja v Žužemberku a obenem ie bila z imenovanjem gospoda Grada ena učna oseba v Novem mestu odveč.

Imenovanje gospoda Grada sem sam izposloval, ker ie bil na razpoloženju, a predlagal sem ga za Novo mesto, ker ima tam svojo družino s šolo obiskujočimi otroki. Pri tej priliki povem vsemu učiteljstvu, ne samo novomeškemu, da ne delim učiteljstva na »liberalce« in »klerikalce« na »Sokole« in »Orle«, ampak na dobre in mirne šolnike ter na mamlarne in nestrne.

Pri vprašanju, kdo naj gre iz Novega mesta v Žužemberk, sem se odločil za gospoda Webra, ker ima šele 7 službenih let in ie samec, dočim službuie gospod Koželi 21 let, ie oženjen, ima otroke in ie tudi njegova žena učiteljica v Novem mestu. Znamo mi ie bilo, da imata gospoda Koželi in Menard tožbo med se-

težnja, da to postanemo. Saj gre za tem vse naše delo v organizaciji, četudi ga ostala tretjina imenuie »razdiralno« in »prevratno«. Pa to nas ne ženiira, ker vemo, da tega, kar hočemo, ne dosežemo po dosedanjih organizacihi metodah. In ker predvsem vemo, da se moramo prei sami dvigniti, ako hočemo dvigniti druge.

Bogumil Medvešek, član UJU.

boi, in tasno mi ie bilo, da ne moreta delovati na istem zavodu prvi kot začasni upravitelji a drugi kot njegov podrejeni učitelj ako začasni upravitelji izgubi tožbo nasproti svoiemu podrejenemu učitelju.

Gospod Koželi me ie po izgubljeni pravdi sam prosil, da ga razrešim začasnega upravitelja, kar sem tudi storil in izposloval Gradovo imenovanje. Nisem se na mogel iz družinskih razlogov in glede na službeno dobo odločiti da premestim gospoda Koželia zaradi očitka in obsodbe »političnega kameleonstva«! V tem ie moi greh!

Gospodu Menardu bodi osebnopovedano sledeče: Če bi hotel premeščati učiteljstvo zaradi »političnega kameleonstva«, potem ne bi ostalo samo pri gospodu Koželi. Pri vsakem razpisu imam namreč priliko opazovati razno »politično kameleonstvo« n pr. sedaj mi piše znan »Jutrovec«, da ie vstopil v »Slov. kmetsko stranko«, ker ie bil že od nekdaj pristaš kmetske misli (seveda prosi premestitve), a drug znan »Jutrovec« išče podpore pri »radikalih« itd. Kai ie sedaj politično gosp. Koželi ne vem io me tudi ne zanima: zolo podtikanie ie, ako se piše, da gre pri niem za kakšno pridobivanje od moie strani, ker nisem pristaš »prozelitizma«.

Končno me hoče dopisnik tudi kontrolirati po ministrstvu in velikem županu. Prav ker bi se pri tem izkazala moia glavna napaka: neumestna obzirnost nasproti onim, ki pozabljajo, da ni šola »politicum« v tem pomenu besede da bi smela v njej vladati slepa osebnost ali pa politična strast.

To poiasnilo dajem učiteljstvu dobre volje, ki io anonimnežem odrekam: zato na njih dalinje izbruhe ne bom odgovarjal več z besedami ampak samo z dejanji.

V Ljubliani dne 28. junija 1926.

Dr. Drag. Lončar.

Pokrajinska skupščina v Celju.

POZIV!

Vse članstvo, tudi člani ožjega in širjega sosveta (predsedniki okrajnih društev) ter delegati, ki žele da se im ob pokrajinski skupščini v Celju nakažejo prenočišča (v hotelih) in hrana, naj to javio do 5. julija t. l.

Priiave so potrebne zaradi letoviške sezone v Celju. Cene so stalne in zmernne. Vposlane priiave so za prijavljence obvezne, ker za rezervirana stanovanja, ki bi ostala nezasedena, društvo ne more trpeti škode. Zakasnelih prijav ne bo mogoče umoštevati.

Nakaznice za stanovanja in hrano se bodo izdale prijavljencem ob prihodu.

Priiave s točnimi podatki o dnevih, za katere naj se preskrbi stanovanje ozl-

roma hrana, na naslov: **Vekoslav Gobec**, učitelj na okoliški šoli v Celju, Razlagova ulica.

— **Legitimacije za delegate** ie pričelopoverieništvo razpošiljati te dni na predsednike okrajnih učiteljskih društev. Ona društva, ki niso poravnala članarine in starih obvez do poverieništva ne dobe legitimacije.

— **Nekatera društva še sedaj niso poravnala** svojih obvez do poverieništva. V smislu pravil delegati teh društev ne bodo imeli glasovalne pravice na pokrajinski skupščini. Tudi e sklenom na skupščini se ne more izpremeniti tega določila pravil, ker ima pravico pravila spreminjati ie Glavna skupščina. Zato morajo blagamiki brezpogojno nakazati kar še dolguieio poverieništvo.

Splošne vesti.

— **Zadnji čas ie**, da poravnajo polletno članarino poverieništva ona društva, ki tega doslej še niso storila, ako hočeio imeti na skupščini pravico soodločevanja.

— **Dolg za dolg**. V zadnji številki »Učit. Tovariša« z dne 25. junija t. l. čitamo, da ie Glavna Kontrola dosegla potom pritožbe na Državni svet vrnitev razlike na izplačilih položame plače pri tistih ki so dobili isto povišico položajne plače nakazano z dnem dospelosti namesto z dnem podnisa (ukaza) dekreta — Ako pomislmo, da so nekateri učitelji preieli izplačilo od dneva dospelosti, medtem ko ie bil tozadevni dekret podpisan po več mesecih za celo leto pozneie bodo ti ta odtegljai precej čutili, dostikrat pa celo po krivici kajti prvi prosilci niso zamogli pravočasno zaprositi za povišico, ker niso preieli dovoli hitro »rešenja« zonet drugi sorva niso umeli rednega postopka, popolnoma ne glede na eventualno zavlačitev od uradne strani — Toda pritožba ie nemogoča; tako beremo. Mogoča pa ie akcija,

v katero naj vstopajo takoi vsi prizadeti, oziroma naj io podvzame za vse prizadete organizacija — poverieništvo UJU, namreč doseže se naj, da se ta razlika odloše od večie razlike na službenih orejemkih, ki io država dolguie za prvo mesece pravomočnosti čin zakona vsem državnim uslužbencem. — Bon droit a besoin d' aide. — **Fran Šegula**.

— **Članom učiteljskega društva za srez Murska Sobota**. Ker ie do danes vplačane šele eno dobro tretjino članarine zapadle za prvo polletie, se pozivajo vsi oni tovariši in tovarišice ki svoje dolžnosti napram organizaciji še niso storili, da to store čim preie! Z nerednoštimi v plačevanju članarine lahko zastankarji onemogočio našim delegatom glasovanje na pokrajinski skupščini v Celju, kar bi društva ne bilo v čast.

— **Razpis tečaja domače in šolske higijene za učitelje**. Glavni odbor Podmladka društva Rdečega križa v Beogradu ie sklenil, da se priredi v Beogradu od 26. julia do 28. avgusta 1926 tečaj domače in šolske higije-